

§ 68 Yttrande gällande omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa

Diariennr 25MTN52

Beslut

Miljö- och tillsynsnämnden lämnar följande yttrande till Klimat- och näringslivsdepartementet:

1. Miljö- och tillsynsnämnden anser att Naturvårdsverkets förslag överlag inför positiva förändringar i svensk lagstiftning. Luftföroreningar bör tas på största allvar då det påverkar människors hälsa och miljö. Framförhållning och tydlighet är viktigt när det gäller eventuella förändringar som kommer införas. Ändringarna som initialt bestämts under EU:s luftkvalitetsdirektiv är omfattande, vilket kommer kräva god planering för att kunna uppnås i många fall. Nämnden ser även att det finns områden där geografiska skillnader kan spela in, exempelvis vad gäller behov av bekämpning av vinterväglag och dubbdäcksanvändning. Naturvårdsverkets förslag att utvärdering ska ske efter 3–5 år efter att förändringarna trätt i kraft anser nämnden vara en bra idé.
2. Naturvårdsverket bedömer att deras förslag endast kommer att påverka kommuner marginellt. Med tanke på den relativt stora åtstramningen vad gäller tillåtna halter i luften tror nämnden att det kan vara en underskattning. Då detta gäller i princip alla ämnen som ska övervakas så finns det risk att ytterligare ämnen överskrider för kommuner, jämfört med tidigare. Skärpta miljökvalitetsnormer (MKN) kan innebära att kommuner behöver lägga mer tid och resurser på dokumentation, uppföljning och eventuellt framtagande av åtgärdsprogram.
3. Naturvårdsverket föreslår att både luftkvalitetsfärdplan och luftkvalitetsplaner bör omfattas inom begreppet för åtgärdsprogram. Nämnden anser att det är en bra idé, då vi som ansvariga för luftövervakning gärna ser att ansvarskraven hålls så tydliga och klara som möjligt. Gällande tidsfrist och undantag för åtgärdsprogram ser nämnden det som positivt att direktivet innehåller ett fåtal begränsande möjligheter till tidsfrist och undantag. Behovet lär även vara lägre med tanke på att det blir mer tidseffektivt att det är den kommun inom vilken ett överskridande skett som ska upprätta ett förslag till och fastställa ett åtgärdsprogram.
4. Punkten som berör undantag för sandning och saltning kan vara av intresse för de delar av landet som har stort behov av det under vintersäsongen. Enligt Naturvårdsverket så innebär det ingen större skillnad jämfört med idag, då någon undantagsregel ej tillämpats som det är. Det anses även väldigt svårt och kostsamt att utreda härkomst av partiklar i luften utifrån rådande kunskap. Med

bakgrund av detta framstår det som positivt att inte införa undantag, då det utöver ovan nämnt även är kontraproduktivt mot det mål som MKN avser sträva mot. Främst då att uppnå så god luftkvalitet som möjligt. Här ser nämnden dock att det finns aspekter vad gäller trafiksäkerhet som även bör tas med som faktor, vilket problematiserar ett ställningstagande för eller emot införande av undantag. Det är viktigt att ta i beaktning olika kommuners förutsättningar och behov, i Piteå kommun råder till exempel vinterväglag stor del av året. På grund av detta är det viktigt att utvärdering av konsekvenserna sker enligt förslag.

5. Nämnden anser att Klimat- och näringslivsdepartementets promemoria överlag inför positiva förändringar i svensk lagstiftning. Det är positivt att hälsoeffekter av luftföroreningar uppmärksammas genom förslag till bestämmelser kring rättslig prövning och skadestånd. Nämnden anser dock att det är oklart hur rättsliga bedömningar ska genomföras i praktiken, vilket gör det svårt att ta ställning till förslaget. Det kan antas att det kommer generera ökad arbetsbörda om kommunerna själva ska handlägga och hantera exempelvis överklaganden och yrkande på skadestånd.

Ärendebeskrivning

Piteå kommun har mottagit remiss gällande omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa – författningsförslag (promemorian) med anledning av bestämmelserna i det nya luftkvalitetsdirektivet om tillgång till rättslig prövning och rätt till skadestånd samt Naturvårdsverkets delredovisning av regeringsuppdrag med förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet.

I promemorian föreslås ändringar i miljöbalken och luftkvalitetsförordningen (2010:477) i syfte att genomföra bestämmelserna om tillgång till rättslig prövning och rätt till skadestånd i det nya luftkvalitetsdirektivet.

Förslagen i promemorian kan sammanfattas enligt följande:

- Nya regler om rättslig prövning och skadestånd
- Förslaget innebär ändringar i miljöbalken och luftkvalitetsförordningen för att genomföra bestämmelserna om rättslig prövning och skadestånd i det nya luftkvalitetsdirektivet.
- Enskilda ska kunna initiera prövning av provtagningspunkter och åtgärdsprogram, och beslut om dessa ska kunna överklagas.
- Staten eller en kommun kan åläggas skadeståndsskyldighet om åtgärdsprogram saknas eller är otillräckliga.

Naturvårdsverket fick den 26 september 2024 i uppdrag att lämna förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet 2024/2881 i svensk rätt. Uppdraget ska delredovisas senast den 30 maj 2025 och slutredovisas senast den 30 november 2025. Syftet med denna revidering är att uppnå så god luftkvalitet som möjligt, då det saknas en lägsta nivå då luftföroreningar inte kan anses påverka hälsan. Höga föroreningshalter påverkar inte bara hälsa, utan har även negativa effekter på miljön.

De nya skärpta MKN tas inte upp i detta svar, då halterna är bestämda på EU-nivå och inte lämnar något utrymme för möjlighet till påverkan.

Föreslagen i denna remiss omfattar de delar där det bedöms krävas ändringar i miljöbalken, samt tillhörande ändringar i den svenska luftkvalitetsförordningen.

Naturvårdsverket sammanfattar sina förslag och bedömningar enligt följande:

- En superstation inrättas för övervakning i urban bakgrund
- Fortsatt inget undantag för sandning och saltning
- Begreppet luftkvalitetsfärdplan bör omfattas av det befintliga begreppet åtgärdsprogram
- Kommuner eller Naturvårdsverket ska som huvudregel upprätta förslag till, och fastställa åtgärdsprogram
- Ett åtgärdsprogram ska upprättas vid överskridande av en MKN om inte annat anges
- Tydligare bestämmelser om vad ett åtgärdsprogram ska uppnå
- Åtgärdsprogram ska omprövas för att hålla överskridandet så kort som möjligt
- Bemyndigandet för rapportering om åtgärdsprogram bör förtydligas
- Förtydligat ansvar vid gränsöverskridande luftföroreningar
- Sanktioner mot kommuner som inte fastställer eller omprövar åtgärdsprogram i rätt tid
- Bemyndigandet som avser kontroll behöver förtydligas och utökas

Länkar till beslutsunderlag

[Förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet i svensk rätt - delredovisning av ett regeringsuppdrag](#)

[Miljökvalitetsnormer för luft: Nya regler om rättslig prövning och skadestånd - Regeringen.se](#)

Paragrafen är justerad